

Alīna Kalviša, ZAB "SORAINEN", juriste

Prokūra vai parastā komercpilnvara – ko izvēlēties?

<https://www.itiesibas.lv/raksti/komercdarbiba/komerctiesibas/prokura-vai-parasta-komercpilnvara-ko-izveleties/14512>

Saskaņā ar Komerclikuma (KL) noteikumiem komercsabiedrības (uzņēmumus) vada un attiecībās ar trešajām personām pārstāv izpildinstitūcija – valde. Tātad, lai uzņēmums varētu iesaistīties tiesiskos darījumos, nepieciešama valdes locekļa (vai atkarībā no statūtos paredzētā vairāku valdes locekļu) iesaiste, kas visbiežāk nozīmē fizisku klātbūtni. Tomēr KL noteiktas uzņēmuma valdes tiesības pilnvarot trešo personu, tostarp uzņēmuma darbinieku, veikt konkrētas darbības uzņēmuma vārdā, izdodot prokūru vai komercpilnvaru, tādējādi nodrošinot risinājumu, ja valdei nav iespējams būt klāt vai iesaistīties situācijās, kad nepieciešama uzņēmuma pārstāvība, vai nav iespējams nodrošināt uzņēmuma ikdienas darbību ilgstošas prombūtnes dēļ.

1. *Raksta līdzautore: Zanda Frišfelde, ZAB "SORAINEN", zvērināta advokāta palīdzē*

Parastā komercpilnvara

Izdodot parasto komercpilnvaru, uzņēmuma valde var pilnvarot jebkuru personu tās vārdā veikt komercdarbību un slēgt ar uzņēmuma veikto komercdarbību saistītus noteikta veida vai atsevišķus darījumus. Jānorāda, ka parastā komercpilnvara attiecināma uz visām tiesiskajām darbībām, kas parasti ir vērstas uz šādas komercdarbības veikšanu vai darījumu slēgšanu, tātad veicamās darbības ir ierobežotas ar uzņēmuma parasti veikto komercdarbības veidu. Piemēram, ja uzņēmuma komercdarbība saistīta ar mēbeļu tirdzniecību, personai, kam izdota komercpilnvara, nav tiesību uzsākt jaunu komercdarbības veidu, piemēram, uzņēmuma vārdā slēgt darījumus par konsultāciju sniegšanu sabiedrisko attiecību jomā.

Likumā paredzēts, ka veikt noteiktas darbības, piemēram, atsavināt, iekļāt vai apgrūtināt nekustamo īpašumu, uzņemties vekseļu saistības, ņemt aizdevumus vai pārstāvēt uzņēmumu tiesā, komercpilnvarnieks var tikai tad, ja šādas tiesības viņam ir īpaši piešķirtas. Jebkuri citi piešķirtā pilnvarojuma ierobežojumi ir spēkā pret trešo personu tikai tad, ja tā ir zinājusi vai tai vajadzēja zināt par šādiem ierobežojumiem. Proti, ja trešajai personai uzrādītajā pilnvarā ir skaidri noteikts ierobežojums komercpilnvarniekam slēgt darījumus, pārsniedzot noteiktu darījuma summu, tad trešā persona nevar atsaukties uz faktu, ka par šādu ierobežojumu nebija informēta. Savukārt, ja ierobežojums pilnvarniekam noteikts kādā atsevišķā dokumentā (piemēram, pilnvarojuma līgumā starp uzņēmumu un pilnvarnieku) vai mutvārdos un trešā persona nevarēja par to zināt, ierobežojums attiecībā pret trešo personu nebūs spēkā.

Ja komercpilnvarā nav noteikts tās spēkā esamības termiņš, tā ir derīga līdz atsaukšanai. Tādēļ, ja komercpilnvara tiek atsaukta, ieteicams par to informēt darījumu partnerus, lai nerastos situācija, kad pilnvarnieks arī pēc pilnvaras atsaukšanas turpina slēgt darījumus uzņēmuma vārdā. Ja darījumu partneri atbilstoši informēti par pilnvaras atsaukšanu, tie vēlāk nevarēs norādīt, ka nezināja par pilnvaras atsaukšanu un uzskatīja, ka attiecīgā persona joprojām ir tiesīga darboties uzņēmuma vārdā.

Prokūra

Otrs komercpilnvaras veids ir prokūra, kuras pilnvarojuma apjoms regulēts [KL](#). Prokūra ir komercpilnvara, kas piešķir prokūristam tiesības uzņēmuma vārdā slēgt darījumus un veikt citas ar jebkuru komercdarbību saistītas tiesiskās darbības, tostarp visas procesuālās darbības tiesvedības gaitā. Tādējādi prokūristam atšķirībā no komercpilnvarnieka piešķirtas daudz plašākas pilnvaras, kas nav ierobežotas ar uzņēmuma veikto komercdarbību. Tomēr prokūristam nevar tikt nodotas funkcijas, kas ir ekskluzīvā valdes kompetencē (piemēram, gada pārskata parakstīšana, izmaiņu pieteikšana reģistrācijai komercrēģistrā, dalībnieku sapulces sasaukšana u.tml.).

Ja komercpilnvarnieks var būt jebkura rīcībspējīga fiziskā persona, tad prokūristam [KL](#) paredzēti noteikti ierobežojumi, kas attiecināmi uz uzņēmuma valdes locekļiem. Proti, prokūrists nevar būt:

- uzņēmuma padomes loceklis;
- revidents;
- koncerna valdošā uzņēmuma padomes loceklis.

Prokūru var izdot tikai uzņēmuma valde, turklāt ar noteiktu gribas izteikumu. Prokūristam nav tiesību nodot prokūru citai personai, bet ir tiesības izdot komercpilnvaru vai cita veida pilnvaru.

Līdzīgi kā komercpilnvarai, likumā ir noteikts arī prokūras apjoma ierobežojums nekustamā īpašuma atsavināšanai, iekļāšanai vai apgrūtināšanai. Šo darbību veikšanai nepieciešams, lai prokūristam šādas tiesības būtu īpaši piešķirtas. Jebkādi citi prokūras apjoma ierobežojumi (par ko uzņēmums un prokūrists var vienoties prokūras līgumā vai kas noteikti ar valdes lēmumu) saista tikai prokūristu un uzņēmumu, bet nav saistoši labticīgai trešajai personai.

Ko izvēlēties?

Viena no praksē nozīmīgākajām prokūras un parastās komercpilnvaras atšķirībām ir tā, ka prokūras izdošana, atsaukšana un prokūrista pārstāvības tiesības ir reģistrējamas komercreģistrā. Tādējādi trešās personas var paļauties uz komercreģistrā ierakstīto informāciju, ka prokūrists ir tiesīgs darboties uzņēmuma vārdā, kā arī nav nepieciešams analizēt un interpretēt izdotās pilnvaras apjomu un prokūrista pārstāvības tiesības.

Protams, arī prokūras gadījumā iespējama situācija, kad prokūra ir atsaukta, bet tās atsaukšanas fakts vēl nav norādīts komercreģistrā. Tāpēc atsevišķos gadījumos uzņēmumam ieteicams informēt savus darījumu partnerus arī par prokūras atsaukšanu.

Tāpat jānorāda, ka prokūru var izdot vienlaikus vairākām personām (kopprokūra), piešķirot tiesības rīkoties tikai vairākiem prokūristiem kopīgi, kā arī uzņēmuma statūtos ir iespējams noteikt, ka prokūrists pārstāv uzņēmumu tikai kopā ar vienu vai vairākiem valdes locekļiem. Šāds mehānisms varētu būt noderīgs, piemēram, ja saskaņā ar uzņēmuma korporatīvās pārvaldības principiem to var pārstāvēt divi valdes locekļi kopīgi. Tādējādi, lai novērstu situāciju, kad uzņēmuma valde izdod prokūru vienai personai, kas būtu tiesīga pārstāvēt uzņēmumu vienpersoniski, dalībnieki var uzņēmuma statūtos iekļaut noteikumu, ka prokūrists ir tiesīgs rīkoties tikai kopīgi ar vienu valdes locekli, nodrošinot, ka arī prokūras gadījumā uzņēmumu pārstāv divas personas.

Kopumā secināms, ka, izdodot prokūru, uzņēmums attiecīgajai personai piešķir ievērojami plašākas iespējas rīkoties, vienlaikus vairojot darījumu partneru uzticību izdotajam pilnvarojumam, jo to ērti un ātri var pārbaudīt komercreģistrā. Tāpēc prokūra piemērota uzņēmuma ikdienas darbības nodrošināšanai. Savukārt, ja nepieciešams, lai pilnvarotā

persona veic kādas specifiskas darbības, piemērotāka ir parastā komercpilnvara, tajā iekļaujot iespējami konkrētāku atļauto darbību uzskaitījumu un ierobežojumus.